

Надія КРАВЧЕНКО,
вчителька Горохівської ЗОШ І–ІІІ ст.
Снігурівського р-ну Миколаївської обл.

Відкритий урок з образотворчого мистецтва

Тема уроку. Декоративний посуд.

Мета. Ознайомити учнів із виражальними можливостями декоративної композиції; підпорядкованості форми та розміру елементів композиції; вчити власноручно створювати візерунки, орнаменти, декорувати посуд; нагадати про те, що будь-який предмет можна зобразити в геометричній формі, вчити бачити і розуміти прекрасне в навколишньому житті, розвивати уяву, фантазію дітей, закріплювати навички роботи з фарбами, олівцями, фломастерами, виховувати бажання творити красу своїми руками і охайність у декоруванні посуду.

Обладнання. Книжкова виставка "Все про посуд", виставка посуду "Незвичайне розмаїття", виставка малюнків "Посуд", кросворд "Посуд", таблиці означень нових понять, етнокультурознавчий словничок, картки-помічники видів візерунків, орнаментів, комп'ютерна презентація картин-натюрмортів українських художників з використанням посуду, презентація робіт груп: міні-книжка "Посуд, з якого ми їмо", міні-альбом "Натюрморти з використанням посуду", де є роботи художників не лише українських, а й зарубіжних, папка "Усна народна творчість про посуд", емблеми груп, виставка робіт учнів "Посуд в різних матеріалах", сонячні промінці – завдання до уроку, таблиця-опора "Оціни себе сам", квадратослів для тих, хто виконає завдання раніше, колонка-плеєр, фарби, олівці, серветки, папір або альбом, гронування.

Хід уроку

I. Організація класу.

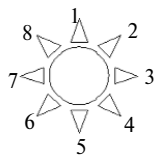
Вчитель. Ви почули вже дзвінок,
Він покликав на урок.
Кожен з вас приготувався
На перерві постарався
Тож тепер часу не гаймо
І урок образотворчого мистецтва починаймо.

Любі діти! Сьогодні у нас незвичайний урок-проект, бо він проходить у "виставковій залі" і на ньому присутні гості: вчителі шкіл району, представники методкабінету, директор школи.

Тож тепер всі дружно станьмо,
На гостей уважно гляньмо,
Кивком голови і посмішками їх привітаймо
І тихенько за парти сідаймо.

II. Постановка теми і мети уроку.

Вчитель. Діти! Ви бачите на дошці сонечко? Саме воно пропонує нам на своїх промінцях завдання до уроку. Чи хочете ви дізнатися, що це за завдання, і бути моїми помічниками під час їх виконання?

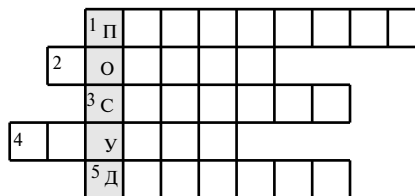

Дякую за підтримку!

Завдання 1 таке!

Спочатку виставку посуду вивчай,
Кращий обирай. Чому обрав? - відповідай.
Потім швиденько кросворд-загадки розгадай,
Тему і мету уроку називай.

– Хто йде до виставки виконувати завдання? (По 1 учню від кожного ряду-групи). А ми розгадуємо загадки; відгадки запишемо в клітинки кросворду.

1. Рідна сестриця – миска, а брат – її половинка. (П о л у м и с о к).
2. З глини робився, на кружалі вертівся, на базарі бував, людей годував, як упав – то пропав. (Г о р щ и к).
3. Я скляна, прозора, витончена й горда, чашці я сестриця, людям - помічниці. (С к л я н к а).
4. Має рот і одне вушко. Що то є? Вгадали? (К р у ж к а).
5. Носить воду, не дармує, має вухо, а не чує. Обірватись вухо може, ніщо тоді не допоможе. (Д з б а н о к).

– Так про що були наші загадки? (Відповідь учнів). Погляньте на ключове слово "Посуд", яке утворилось у зафарбованих клітинках, ви були праві. А тепер послухаємо учнів, які працювали біля виставки. (Діти показують, називають цей посуд і кажуть, чому вони його обрали, враховуючи розпис, оздоблення чи прикрасу).

Дякую за допомогу, сідайте. А тепер погляньте в наш словничок. Я пропоную вам слово *декор*, це слово – синонім до слів *прикраса*, *розпис*, яке включає в себе художню обробку, художнє оформлення виробу в цілому, розпис, добір кольорів, фактуру поверхні та інші особливості. (Таблиця пояснення на дошці).

Тож давайте поєднаємо слова *посуд* і *декор* і скажемо, якою буде тема уроку? (Відповідь: "Декоративний посуд").

А чи справдилися ваші припущення, перевірте з допомогою сонечка. (В центрі сонечка запис теми).

Що знадобиться Вам на уроці? (Відповіді учнів – олівці, фарби, ручки, фломастери).

А тепер давайте визначимо мету уроку. (Думка дітей).

III. Очікування від себе і від уроку.

Завдання 2:

Швиденько таблицю-опору згадай,
Чого чекаєш від уроку і від себе, відповідай.

Діти, вам слово. (Відповіді учнів). Дякую за допомогу.

IV. Презентація груп.

Вчитель. Слухаємо завдання 3 від сонечка:

Презентацію груп розпочинаємо,
Що підготували про посуд - розповідаємо,
Потрібний матеріал відбираємо
І грунування складаємо.

Перш ніж групі буде дано слово, від кожної групи представник іде до дошки, відбирає слова, які характеризують посуд певного періоду, і складає свою частину грунування. Коли все грунування буде складено, його вивішують на дошку).

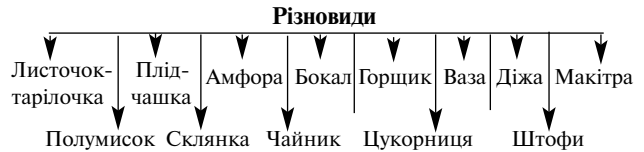
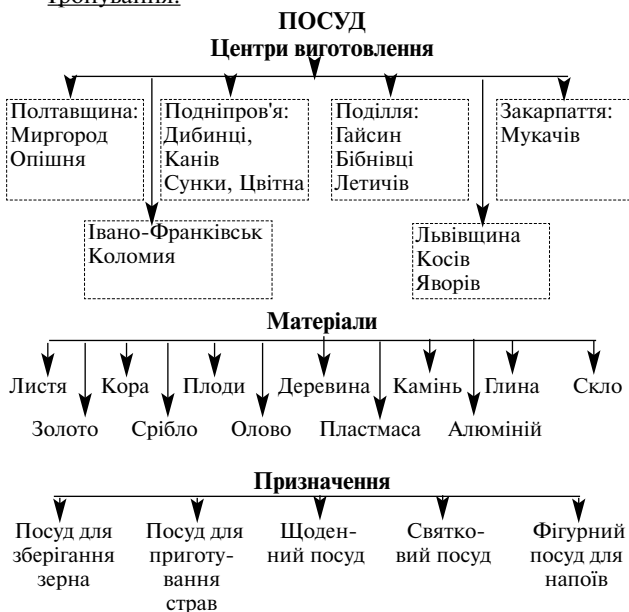
Групи, вам слово. (Представники груп розповідають про підготовлений матеріал до уроку).

"Олівець-малювець"	"Чарівний пензлик"	"Художники-ілюстратори"
Емблема	Емблема	Емблема
Виставка малюнків "Посуд"	Виставка посуду "Незвичайне розмаїття"	Книжкова виставка "Знайомі незнайомці"
Папка "Усна народна творчість про посуд"	Міні-альбом "Натюрморти з використанням посуду"	Міні-книжка "Все про посуд"
Складання грунування за певними питаннями вчителя:		
Яким був перший посуд прашурів?	Що можна розповісти про керамічний посуд?	Познайомте із посудом сучасності.
Які центри виготовлення посуду ви знаєте?		
Яке призначення названого посуду?		
Які матеріали для виготовлення даного посуду потрібні?		
Різновиди посуду.		
Мій улюблений посуд.		

Комп'ютерна презентація натюрмортів з використанням посуду.

— А тепер можемо поглянути на грунування "Посуд". Весь цей новий, цікавий, змістовний матеріал був зібраний і опрацьований вами до уроку.

Грунування.

V. Робота по темі.

Слухаємо завдання 4.

Ознайомлення із завданням груп. (Біля виставки посуду).

— Діти! Сьогодні на уроці ми будемо художниками — декораторами посуду. Який посуд красивіший: оздоблений чи ні? Але не забувайте, що при декоруванні посуду потрібно враховувати величину, колір, форму посуду і прикраси, місце й розміщення (на головній, опуклій, об'ємній частині, в центрі, у верхній чи нижній частині виробу, як будете розміщувати оздобу).

Як ви вважаєте, чи гарним буде посуд, якщо ми використаємо всі кольори фарб чи олівців і заповнимо всю площину виробу, без жодної білої плями? (Відповіді). В народі про таку роботу кажуть "наляпано", "непродумано".

Тож зараз кожна з груп має можливість декорувати посуд за власним бажанням.

Група "Олівець-малювець" прикрасатиме блюдо в альбомі, і може використати олівці, ручки, фломастери.

Група "Чарівний пензлик", зображає посуд за допомогою трафаретів і оздоблює фарбами.

У групи "Художники-ілюстратори" найважче завдання. Їм потрібно створити посуд-образ "Жива істота" для дитячих коміксів, мультфільмів, книжок. Ваш посуд повинен бути яскравим, незвичайним, щоб сподобався дітям. Під час роботи можете використовувати олівці, фарби, фломастери.

Ви зможете наносити орнаменти чи візерунки, які забажаєте. Але давайте згадаємо, що ж таке орнамент і візерунок. Хто забув, підказка на дошці.

Візерунок — це узор, який має довільну композицію.

Орнамент — (від латинського оздоба, прикраса) узор, який утворюється шляхом ритмічного повторення, чергування елементів.

— А тепер погляньте на дошку (таблиця-опора) і скажіть, які за структурою бувають орнаменти? (За структурою орнаменти бувають: прямокутні; кругові; трикутні; неперервні).

— А чим можна прикрасити посуд? (Відповіді учнів). А якщо ми малюємо квіти, листя, рослини, то як називається такий орнамент? (Робота з таблицею "Види орнаментів").

Види орнаменту: геометричний; зооморфний; каліграфічний; киричний, готичний, арабський; геральдичний; предметний; пейзажний;

— Я думаю, що ви пам'ятаєте, що будь-який предмет можна зобразити стилізовано, в геометричній формі (робота на дошці вчителя, учнів на аркушах).

Зобразимо квітку, сонце, огірок, моркву, листок, метелика.

VI. Наступне – завдання 5.

Грунування переглядай
Завдання до душі обирай,
Пальчики порозминай
І до роботи приступай.

Зарядка пальчикам.

Декорування посуду (допомога тим, хто її потребує) під тиху спокійну музику.

Таке ж завдання отримують і гості (на чистих аркушах паперу повинні намалювати посуд і прикрасити його).

А тепер завдання 6.

Час прийшов відпочивати,
Як посуд приходять до нас, показати.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а (все, про що йде мова, учні показують рухами).

Жменьку вологої глини візьмемо
На гончарний круг покладемо,
Ніжками його покрутимо,
Ручками посуд виліпимо.
Стекою гарно сформуємо,
Пензликом охайно розфарбуємо
І у піч поставимо.
Випікатися заставимо
Душу в роботу вкладаємо
І спочатку все почнемо.

VII. Додаткове завдання 7 тим, хто справився з роботою.

Марно ти часу не гай
13 назв посуду в квадратослові відшукай!

(квадратослови у гостей і учнів)

КВАДРАТОСЛІВ

У	К	О	Д	І	Ж	К	А	Т	У
И	Я	У	М	И	Є	К	А	М	А
В	У	Е	М	В	Ш	Е	Ч	П	І
І	Т	И	К	А	Р	О	У	С	Б
Д	А	Х	Ч	З	Н	Т	І	Щ	Ф
Р	Р	И	Б	А	Є	Н	Ю	К	
Ф	І	Г	Е	Ж	Й	У	Ц	Р	А
Н	Д	Я	Ш	К	А	Н	Е	Б	Л
Е	К	У	Г	Р	А	Ф	М	Н	О
К	А	С	Т	Р	У	Л	Я	К	М

VIII. Підсумок уроку.

Час сплив, тож –
Підсумок уроку зробіть,
Свої роботи оцініть.
Свої вироби і малюнки підніміть.
Велику родину посуду покажіть.

Діти оцінюють себе за опорною таблицею "Оціни себе сам", а вчитель доповнює або вказує на помилки в разі потреби.

– Любі діти! Дякую за роботу на уроці, за створені різні силуетні форми посуду, орнаментів, сюжетів композиції, за вдало підібраний декор, який відповідає формі

посуду, за вдале поєднання кольорів, за різноманітність орнаментів і візерунків.

А тепер погляньте на яскраве, лагідне, усмінене сонечко, яке засіяло завдяки вашій старанності і бажанню творити красу своїми руками, бажанню приносити людям радість за допомогою кольорів. Дякую за те, що допомогли зігріти теплом душі і серця присутніх і наповнити клас яскравим світлом.

Д о д а т о к: Етнокультурознавчий словничок

Баняк – емальований з середини чавунний казан або котел.

Барилко або **чвертка** – дводонна діжечка з отворами у дні та на стінці для зберігання напоїв (квасу, меду, пива, наливку).

Барильце – невелика посудина для рідини, найчастіше з дерева, з двома днищами й опуклими стінками, стягнутими обручами.

Бодня – дерев'яна низька діжка з кришкою.

Ваза – художньо оздоблена посудина для квітів, фруктів або прикраси приміщення.

Гладущик або **гладушка** – глиняний глечик.

Глек – висока глиняна посудина, трохи розширена в нижній частині.

Горнятко – глиняна кружка.

Горщик або **горнець** – глиняний посуд, у якому варять їжу.

Двійнята – з'єднані перемичкою два кулеподібні горщики зі спільною дерев'яною кришкою для носіння у поле обідів (борщу та каші).

Діжа – низька, широка дерев'яна посудина з прямими боками, в якій готують тісто на хліб.

Діжка, бочка – посудина з дерева з прямими боками, стягнута обручами, для соління овочів, фруктів.

Дзбанок, баньок або **гарбуз** – вузькогорлий, глекоподібний глиняний або металевий посуд для води, молока, квасу.

Жлукто – посудина, видовбана зі стовбура дерева, в якій зилили білизну, полотно.

Кадіб – велика діжа.

Казан, чавун, котел – металева, переважно округлої форми посудина.

Карафа – посудина, що нагадує графин.

Кварта – мідна або латунна кружка циліндричної форми з ручкою збоку.

Козуб – гнучий з лика посуд овальної форми для ягід і грибів.

Корито – відкрита дерев'яна або металева посудина довгастої форми, яка використовується для замісу тіста, для прання.

Куманець – керамічна фігурна посудина для спиртних напоїв.

Кухоль – металева або череп'яна посудина з ручкою для пиття, або ще кажуть, що це глиняна кружка.

Макітра – вид глиняного посуду сферичної форми з широким отвором великого розміру для зберігання чи готування продуктів.

Ночви, ночовки – видовбане з дерева корито, в якому мисили тісто, сікли овочі й зелень, зберігали харчові продукти.

Полумисок – розмальована миска, що використовується на свята.

Ринка – низенький кулеподібний посуд (глечик), у якому зберігали молоко, сметану, масло.

Солом'яник або **верзун** – посуд для зберігання зерна та борошна.

Ступа – посуд для лущення та подрібнення різних продуктів (зерна, маку).